

מסורת הש"ס

(א) ויבמות כב: ב"ק דף ד"ב ז"מ מ"ח. ס"ב. סנהדרין מו. ס"ה. מסות ט: (ג) סוכה נ"א: ע"ש, (ג) [שם אמת רבא], (ד) כ"א דלא סגיגא ליה בלא מילבא, (ס) מגילה טו, (ו) משתמשת, (ז) כס"א: רלוחת, (ח) ס"א ועיניו, (ט) ויזן בפיקיו דר"א פ"ג, (י) ש"ך גע"י,

תורה אור השלם

- גם מבדקך מלך אל תקלל ובחדרי משכבך אל תקלל עשרי ב' עוף השמים וילוך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר: קהלת י ב בעוף לא תקלל וישיא בעוף לא תאר: שמות כב כו
- ב' נר מצוה ותורה אור ודרך נדמים תוכחות מוסר: משלי י כג
- וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים בְּכֹן יוֹדֶה דָּר בֵּית יְיָ בְּרֹאשׁ הַתְּהָרִים וְנֶשֶׁא מִגְבָּעוֹת וְהָבִיר אֵילָיו כָּל הַתִּנּוֹת: ישעיהו ב ב

- וְהָיָה אִם מַעֲשֵׂי הָעֶדֶה נִגְשָׁתָה לְשֹׁנָה וְעֶשֶׂר כֹּל הָעֶדֶה פָּר בֵּן בֶּקֶר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִחַת נִדְחָה לִי וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ בְּמִשְׁפַּט שְׁעֵיר עֲזִים אֶחָד לְחֻטָּאת: במדבר יח טד
- אָמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יי' הֲגִי' מִלִּיל אֶת מִקְדְּשִׁי גֵאוֹן עֲזָבֻם מִמִּדְּרֹם וְעֵינֵיהֶם מִתְּהַלֵּל וְנִגְשָׁם בְּעֵינֵיהֶם וּבְחוּטֵיהֶם אֲשֶׁר עֲזָבֻתָם בְּרָחֹב יִפְלֹ: יחזקאל כד כא
- וְאָנֹכִי הָיוֹם רָךְ וּמִשְׁחָה מֶלֶךְ וְהֶאֱנַשְׁתִּי בְּצֹדֵקָהּ פֶּקֶד וְהִנֵּה קָשִׁים מִמֶּנִּי יִשְׁלֹם יי' לַעֲשֵׂה הָדָרָהּ בְּרַחֲמָיו: שמואל ב ג לט
- וְרָבֵב אֲתוּ בְּמִדְבָּרַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ וְקִרְיָא לְפָנָיו אֲבָרָךְ וְתָתַן אֲתוּ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם: יחזקאל כד כד

- לְחַן מַלְכָּא מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל עַלְךָ וְהֶאֱנַשְׁתִּי בְּצֹדֵקָהּ פֶּקֶד וְהִנֵּה קָשִׁים מִמֶּנִּי יִשְׁלֹם יי' אֲרָבָה לְשִׁלּוֹתָךְ: דניאל ד כד
- בְּלָא מִטָּא עַל נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא: דניאל ד כה

- לְקַצַּת יִרְחֵן תָּרֵךְ עֶשֶׂר עַל הַיֵּבֶל מִלְכוּתָא דִּי כְּבָל מִלְךְ וְהָיָה: דניאל י כו
- וְתִקְרָא אֶסְתֵּר לְתַתָּא מִסְרִיָּה אֲשֶׁר עַל הָעִמֶּדֶת לְפָנֶיהָ וּתְחַדֵּר עַל מִדְּרָךְ לְדַעַת מַה זֶה וְעַל מַה זֶה: אסתר ד ה

הגהות הב"ח

- (א) גמ' א"ל מסתפינא איכא איתע שדעת מלחא ואלו ומעט ליה א"ל הסתא מיהא לנכא אינע גבן דאלול ולימא ליה: (ב) שם שם סגד למחפיה (ג) כהנא: (ג) רש"י ד"ה א"כ מהו וכו' אינעי ליה למיתנא:

רבינו גרשום

כלילא דיילי. כתר של מני האנקה שהן עלוקות נתן סביב ראשו וניקרו עיניו: כי נר מצוה ותורה אור. אלו תלמידי חכמים שעושין בתורה אלו מנהגיהו: ממלכותא. זו מלכות רומאי שהיה משורבד להם: שלחו ויינך עלך ספרך כאן כלומר

אסדר ליה כלילא דיילי. האנקה מתרגמנין ילא (וחקרא יא) והוא שרץ שקורין הרלו"ן ושערו קשה כמחטין ועשה לו עטרה מעורו כציבות עיניו: **הספא מיהא דאנא ואסן**. אנא ואת שנינו כאן ואסן שומע: **הנני מחלל את מקדשי**. ספיא דקרא מחמד עיניכס: **מספנינא ממלכותא**. כפופים היו למלכות

רומיים: **מסמלנין**. נוטלין רשות: **אי ויינך עלך ספרך כאן**. אס נתגאלי

ככלי מלחמתך שהרגת בית אדוניך ספר יוססין שלך צדינו הוא ידענן] שאתה עבד: **לא רכא כו'**. לא מלך ולא בן מלך: קלניא **מסעציד**. נעשה בן חורין מאליו: **שישא**. שיש ירוק שקורין ציי"ש: **ומרמרא**. שיש לבן: **כוהל**. שיש צבוע כעין כחול: **אידיוסא דימא**. גלי הים [שהם נעים ונדים והעין ^(א) מתעששת צראתין]: **נענש וניאל**. לקמיה מפרש עונשו: **מלכי ישפר עלן**. עלמתי מיטב צעיינך: **במחין עניין**. בחמינת עניים: **בגן ספא ארכא לשלומך**. [יהא אורוך לשלומך: **כוהל מטא**. כל החלוס של פורענות בא עליו: **לקאס ירחין מרי עשר**. בשביל ענמו של דניאל תלה לו שנים עשר חדש: **הסולא**. לולבי דקלים: **ורפנא**. ענפי עץ ערמונים שקורין לו ר"ר ופרי שלו קורין ציי"ש: **פשיטא**. דהאצנים של שניהם דאפי' לא פסק לן דינא דמתני' המלמדנו שמתחלה בין שניהם עשאוה על כרחם היו חולקין בשוה האצנים שהרי צרשות שניהם מונמים ויד

מי מהם תגביר: (הג"ה צפי' ר"ח קמ"ל דלה צענין רליה אלף שותף מפיך מיניה בלא רליה וליהו דטוען דליילי נינהו עליו הראיה וכל כה"ג הכי דייענין ליה. וזה הדין מפורש עוד כמו כן בפרק הבית והעלייה בתחילתו איבעית אימא בשותפין כי האי גוונא אנומי אצנים צרשות חזירו לא קפדי וחזקת רשות ללו כלום הוא שמעתי מינה דכל כהאי גוונא דמיתמא דייענא בשותפתא לתרייהו אע"ג דמנחי צרשותא דחד מינייהו לא יכול למיטען ידיי נינהו דצרשותי מנחי דקי"ל שותפין לא קפדי אהדדי ע"כ): **הספא ססס גינא אחרס לא**. אע"פ שהקו רליה" קשה: **אמר אצני כו'**. האי מקום שנהגו לגדור דקתני ממני' אצקעה קאי: **א"כ מאי אלב בצקעה**. הא מינה סליק והכי אינעי (א) למיתני אלב

מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו: **מכפייה לקרנא לצר**. ראשי הכותל יכוף לצד חצירו. וכל חזית לשון קפה הוא וכן שנינו בתמיד (פ"ב מ"ד) גבי מערכה וחזיתה מורחה (מ"ד) וכן מחזה מול מחזה דמלגים (א ב) ראשי הסכרים מוסקצין זה מול זה. ^(א) ועבד מאצראי כופה לצדי ראשי הכותל שמחבר צראשו אצנים וטיט ומעצבו: **ידיי וידייה הוּא**. דקתני מתניתין כשעושין אותו בין שניהם עושין חזית מכאן ומכאן: **הספא נמי גיין לס**. להאיא כפופה שהיא לצדו ואימא **ידיי וידייה הוּא** ולא עשינו חזית: **מלגיו**.

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

ד.

שבב דברי מלכות נחתבין ע"ל פיו. לפי תרגום [שלן] אסחורוס ^(ט) נענש הכנה שנהרג דכתבי וייגורו למרדכי את דברי אסתר ולא כתב הסם המך לפי שהרגו המן על שהיה משיב דברים בין אסתר למרדכי ומיהו גמ' שלנו אין תופס כן דדרשין במגילה (דף טו). והמך להיכן הלך ומפרש לפי שאין משיצין על הקלקלה:

הכי קתני וכן בגינה סתם ב'. וסיפא נמי יש לפרש כן אלב סתם צקעה ומקום שלא נהגו לגדור בגינה אין מחייבין אותו: **והא מבחין קתני קשיא**. ומיוצא אינע דמלינן למימר היינו שזולט חוץ לחומה מ"מ קשיא היא דא"כ מחוץ הוה ליה למיתני ^א: ^ב גיין ליה חבריה ושדי ליה. אע"ג דלעיל אמר גוזא מידע ידע כהולא לא ידע:

לאפוקי

ובעל כנפים יגיד דבר א"ל אנא הוא אי הואי ידענא דזהרי רבגן כולי האי לא הוה קטילנא להו השתא מאי תקנתיה דההוא גברא א"ל הוא כבה אורו של עולם דכתיב ^ב כי נר מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב ^ג ונהרו אליו כל הגוים איכא דאמרי הכי א"ל הוא סימא עינו של עולם דכתיב ^ד והיה אם מעיני העדה ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב ^ה הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם א"ל מסתפינא ממלכותא א"ל שדר שליחא ולזיל שתא וליעקב שתא ולהדר שתא אדהכי והכי סתרת [ליה] ובגית [ליה] עבד הכי שלחו ליה אם לא סתרתה אל תסתור ואם סתרתה אל תבני ואם סתרתה ובנית עבדי בישא בתר דעבדין מתמלכין אם זיינך עלך ספרך כאן לא רכא ולא בר רכא הורדום [עבדא] קלניא מתעביד מאי רכא מלכותא דכתיב ^ו אנכי היום רך ומשוח מלך ואי בעית אימא מהכא ^ז ויקראו לפניו אברך ^ח אמרי מי שלא ראה בנין הורדום לא ראה בנין נאה [מימיו] במאי בנייה אמר ^ט רבה באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני כוחלא שישא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דנקביל סידא סבר ^י למשעיהי בדבהא אמרו ליה רבגן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כי אידוותא דימא ובבא בר בוטא י'היכי עבד הכי והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר' יהושע בן לוי ^י מפני מה נענש דניאל מפני שהשיא עצה לנבוכדנצר שנאמר ^י להן מלכא מלכי ישפר עלך והמאריך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותך וגו' וכתיב ^י כולא מטא על נבוכדנצר מלכא וכתיב ^י ולקצת ירחין תרי עשר וגו' איבעית אימא שאני עבדא דאיחייב במצות ואיבעית אימא שאני בית המקדש ^י דאי לא מלכות לא מתבני ודניאל מנלן דאיענש אולימא משום דכתיב ^י ותקרא אסתר להתך ^י ואמר רב התך זה דניאל הניחא למ"ד שחתכוהו מגדולתו אלא למ"ד שבב דברי מלכות נחתבין על פיו מאי איכא למימר דשדויהו לגונא דארייוותא: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי י' לאתויי אתרא דנהיגו בהוצא ורפנא: לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם: פשיטא לא צריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו אי נמי י' דפניניהו חד לרשותא דידיה מהו דתימא ניהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה קמ"ל: וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו: הא גופא קשיא אמרת וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו אין מחייבין אותו ואינו אימא סיפא אבל בקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו הא סתמא מחייבין אותו השתא סתם גינא אמרת לא סתם בקעה מיבעיא אמר אביי ה"ק וכן סתם גינא ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו אמר ליה רבא אם כן מאי אבל אלא אמר רבא ^ב הכי קתני וכן סתם גינא כמקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה כמקום שלא נהגו דמי ואין מחייבין אותו: אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית: מאי חזית אמר רב הונא אכפיה ליה לקרנא לבר ונעביד מלגיו עביד חבריה נמי מלבר ואמר ידיי וידייה הוא אי הכי השתא נמי גיין ליה חבריה ואמר ידיי וידייה הוא איכא דאמרי אמר רב הונא מיכפא לקרנא מלגיו ונעבד מלבר גיין ליה חבריה ואמר ידיי וידייה הוא אי הכי השתא נמי לייף ליה חבריה ואמר ידיי וידייה הוא ליפופא מידע ידע והא מבחין קתני קשיא רבי יוחנן אמר נשעיהי

לדד שלו. ולקמיה פריך הא מבחין קמני: לייף ליה. מחבר חזית אחרת לדדו: נשעיהי

אבל בבקעה לאשמעינן דינא דסתם בקעה דכמקום שנהגו שלא לגדור דמי דאין מחייבין לגדור והשתא מיתרצא כולה מחני': ועושה לכותל חזית. סימן היכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משלו לפיכך כיין דעשה חזית אם נפל הכותל כו': דייף ליה קרנא מלבר. דלשקע בראש הכותל בסופו קנים בטיט ויכוף ראשם של קנים מבחין לצד הכותל לצד אורי חבירו: אויל אידך חבירו וכיף ליה נמי מלבר לצד שלו ואמר הרי אית לי נמי חזית וידיי וידרך הוא הכותל ומקומו תלכך לא כיף אלא מלבר: אכתי אתי האי וגייז להאיא חזית שהוא (פצע) [לצד] שלו ואמר דידי ודיך הוא: השתא נמי לייף ליה. כלומר תאבדם לכותל בטיט בלא שקיעה: מידע ידע. יכולין להבין ולהבחין בין דבוקה לשקיעה: והא מבחין קתני. ועושה לו חזית מבחין קשיא לתך לישנא דאיכא דאמרי: ור' יוחנן אמר. היינו חזית:

עין משפט נר מצוה

מז א ב ג מ"י פכ"ז מהל' סנהדרין הל' א סמג הלון טע:

י ד ה מ"י פ"ב מהל' רמא הלכה טו:
י ד ו מ"י פ"ב מהל' שמים הל' טו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ פ"י קנז סעף ד:
י ד ז ח מ"י שם הלכה יח טוש"ע שם סעף ה:
כ ט מ"י שם הלכ' י סמג שם טוש"ע ח"מ פ"י קנז סעף א:

לעזי רש"י

הרצ"ן [הרדק"ש]. קיפוד.
בי"ש [בי"שן] (ב"ה) שישא. (שיש) חוס אפור.
ל"ה. דפנה.
בי"ש (ב"ה) ורפנא.
גרידום. פרי הדפנה.

מוסף רש"י

שישא. שיש צבוע, לא לנן ולא שחור אלף ענין וירק, גע"י ציי"ש (סוכה נא), אפיק שפה ועייל שפח. שורה של אצנים נכנסה ושורה יולאה (שם). כי אידוותא דימא. בגלי סיס, שהאצנים שמונים מתמלכין זו מזו והענין המתמלכות כסן שטעויות ונולות כאלו גלי סיס הם מים ועיט (שם). שחתכוהו מגדולתו. כימי אסחורוס שהרי נלשאר השלטון תלמא תכלטוהו וכן דריוש המד, שנאמר (דניאל א) ועלה מנאון סריכא תלמא די דניאל חד מנאון, וכן סרס, שנאמר (סס) ודניאל הלל תכלטו דריוש ונכלטת סרס פרסאס, ונשפלת אסחורוס סתמו מגדולתו (מגילה יא).

מוסף תוספות

א. דהכי נקטין משמיהו דרביותא קמאי וז"ל דכל קשיא לא לגמרי איתרובת אלא למקשה בעלמא הוא דקשיא ואיכא נמי דהילכתא ניבחו. רמנ"י.

רבינו גרשום (המשך)

[נעיל ב:] בגינה הסמוכה לעיר אבל בבקעה של שדות כו': הא סתמא. דיש שגודרין ויש שאין גודרין: השתא סתם גינא. דאיכא חזוק דאיה אסתר לא דאין מחייבין סתם בקעה דליכא חזוק דאיה מחייב: אמר אביי ה"ק. כלומר כגון חסורא מיחסרא וכן גינא סתם משום דאיכא חזוק דאיה ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו: א"ל רבא. לאבאי אי הכי כדקא תרצת א"כ מאי אבל דקתני במתני' אבל בבקעה אי אמרת בשלמא דרישא לא איירי ברינא דבקעה כלל היינו דקתני בסיפא אבל בבקעה דעד השתא לא איירי ברינא דבקעה אלא לדעתך דתרצת דרישא איירי בבקעה מאי אבל בבקעה תו דתני בסיפא: אלא אמר רבא. אנא מתריצנא דלא תקשי אבל ולא תקשי סתמא דרישא לסתמא דסיפא ודין וכן בגינא סתם דינא דגינא סתם דינא דמקום שנהגו לגדור בבקעה דמחייבין לגדור ועדיין לא שמעי' דינא דסתם בקעה ואמטו להכי צריך למתני בסיפא

^[1] כלילא דיילי. כתר של מני האנקה שהן עלוקות נתן סביב ראשו וניקרו עיניו: כי נר מצוה ותורה אור. אלו תלמידי חכמים שעושין בתורה אלו מנהגיהו: ממלכותא. זו מלכות רומאי שהיה משורבד להם: שלחו ויינך עלך ספרך כאן כלומר